

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

UNIVERSITÉ CÔTE D'AZUR (FRANCE)

UNIVERSIDAD CARLOS III DE MADRID (SPAIN)

MIEDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W ŁOMŻY (POLAND)

UNIWERSYTETU KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ W KRAKOWIE (POLAND)

**SECONDARY INDUSTRIAL, TECHNICAL AND AUTOMOTIVE SCHOOL JIHLAVA
(CZECH REPUBLIC)**

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
Кафедра інформаційних технологій і програмування

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ В ОСВІТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

КИЇВ – 2025

УДК 37-044.922:004]:005.745

Ц 75

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 12 від 25 квітня 2025 р.)*

Ц 75 Цифрова трансформація в освіті: виклики та перспективи: *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (15 – 16 квітня 2025 року, м. Київ) /* Упорядники: Твердохліб І.А., Малюх Є.В. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. 324 с. електронне видання

ISBN 978-966-931-325-6

Збірник містить матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Цифрова трансформація в освіті: виклики та перспективи».

Доповіді присвячені цифровій трансормачії освіти, методичним аспектам використання сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі, проблемам модернізації змісту інформатичної середньої та вищої освіти в умовах цифрової трансформації, особливостям впровадження STEAM в освітній процес. Розглянуто актуальні в даний час питання використання штучного інтелекту в освітньому процесі, досвід і перспективи цифровізації освіти України.

*Матеріали подано в авторській редакції.
Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей*

ISBN 978-966-931-325-6

© УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025

© Автори матеріалів, 2025

ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО РІВНЯ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ НА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Сичук Діна Леонідівна,
здобувачка рівня вищої освіти,
Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава, Україна*

*Єжель Юрій Олексійович,
асистент кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин
Полтавський університет економіки і торгівлі, м. Полтава, Україна
jezhelyj@gmail.com*

Вступ. У сучасному світі, що стрімко трансформується під впливом цифрових технологій, глобальної конкуренції та зростаючої ролі інновацій, рівень освіти та професійної підготовки населення дедалі частіше розглядається не лише як показник соціального добробуту, а й як ключовий чинник довгострокової

економічної стійкості держав. В епоху Індустрії 4.0, коли класичні виробничі фактори поступово втрачають домінуючі позиції, на перший план виходить людський капітал, зокрема його здатність до опанування нових знань, інтеграції у цифрові екосистеми та створення високої доданої вартості. За таких умов модернізація освітніх систем, зокрема вищої освіти, є не просто бажаною, а критично необхідною передумовою успішної адаптації національної економіки до глобальних викликів і конкурентного тиску.

Постановка задачі. Формування висококваліфікованого людського капіталу є основою для забезпечення сталого економічного розвитку та конкурентоспроможності національних економік. Вища освіта має вирішальне значення у підготовці фахівців, які здатні ефективно працювати в умовах швидких технологічних змін, впроваджувати інновації та розвивати високотехнологічні галузі. Однак система освіти часто не встигає за вимогами сучасного ринку праці, особливо в частині розвитку цифрових та міждисциплінарних навичок. Це створює потребу в адаптації освітніх програм та дослідженні того, як інвестиції в освіту можуть сприяти підвищенню конкурентоспроможності економіки та покращенню соціального добробуту.

Мета дослідження. З'ясувати, яким чином підвищення освітнього рівня та професійної кваліфікації працівників впливає на формування конкурентоспроможного людського капіталу, здатного забезпечити економічне зростання в умовах глобалізації та цифрової трансформації. Також необхідно визначити, які економічні й соціальні переваги отримує національна економіка в результаті інвестування у вищу освіту, розвиток цифрових навичок та підготовку кадрів до викликів Індустрії 4.0.

Основна частина. У ХХІ столітті національні економіки стикаються з багатовекторними викликами, серед яких домінуючими є швидка цифрова трансформація, нестабільність світових ринків, геополітична напруженість, ресурсні обмеження та демографічні зміни. У цьому контексті людський капітал – зокрема рівень освіти, професійної кваліфікації та здатності до адаптації – стає не лише рушієм соціального прогресу, а й вирішальним чинником забезпечення довгострокової конкурентоспроможності [4]. Розвинені країни дедалі більше інвестують у формування економіки знань, де продуктивність і додана вартість зростають завдяки інтелектуальним ресурсам, а не фізичним або сировинним. Тому саме підвищення освітнього рівня та професійної підготовки трудових ресурсів виступає визначальною умовою сталого економічного зростання [3].

У сучасних умовах простежується чітка залежність між структурою зайнятості, продуктивністю праці та рівнем підготовки кадрів. Наприклад, країни з високим рівнем залучення населення до системи вищої освіти, як-от Фінляндія, Швеція, Нідерланди чи Південна Корея, демонструють стабільно високі позиції в рейтингах глобальної конкурентоспроможності, інноваційної активності та цифрової інтеграції. У цих державах активно впроваджуються національні програми розвитку людського капіталу, які орієнтовані на гнучке навчання протягом усього життя (lifelong learning), розвиток цифрової грамотності, залучення бізнесу до формування освітніх траєкторій та стимулювання академічно-практичних альянсів. Подібна стратегія дає змогу ефективно реагувати на структурні зміни ринку праці, знижувати рівень безробіття, особливо серед молоді,

і підтримувати баланс між попитом та пропозицією кваліфікованої робочої сили. З іншого боку, в країнах, де реформи вищої освіти реалізуються повільно, а професійна підготовка залишається відірваною від реалій ринку праці, часто виникає дисбаланс між академічною підготовкою та економічними потребами. Така ситуація характерна для багатьох держав, що розвиваються, зокрема й для України, де існує розрив між кількістю випускників і рівнем їхньої фактичної затребуваності в економіці. Часто молоді фахівці, навіть маючи диплом, не володіють достатніми практичними навичками, що унеможлиблює їхнє повноцінне включення в інноваційні або високотехнологічні сфери. У результаті економіка недоотримує кваліфікований персонал, а молодь втрачає мотивацію залишатися в країні, що поглиблює проблему «витоку мізків».

Ключовим напрямом трансформації системи освіти є орієнтація на міждисциплінарний підхід, цифровізацію навчального процесу, розвиток гнучких навичок (soft skills) та стимулювання підприємницького мислення. У цьому контексті особливої ваги набуває синергія між освітніми установами, приватним сектором та державою [1]. Підприємства, які безпосередньо стикаються з дефіцитом фахівців, зацікавлені в активній участі у формуванні навчального контенту, створенні дуальних програм, проведенні стажувань, а також у розбудові системи безперервного навчання на робочому місці. Успішні приклади такої співпраці демонструють Німеччина та Австрія, де дуальна освіта забезпечує високу відповідність випускників ринку праці, знижує рівень молодіжного безробіття та сприяє технологічному оновленню виробництва.

Суттєво змінюються й вимоги до змісту освітніх програм: замість вузької спеціалізації зростає попит на універсальність, здатність до міжгалузевої інтеграції, критичне та системне мислення. Окрім технічної компетентності, сьогодні надзвичайно важливо володіти комунікативними навичками, здатністю до вирішення комплексних проблем, проєктного управління та роботи в міжнародних командах. Ці навички дедалі частіше вважаються базовими для успішного функціонування на ринку праці майбутнього [2]. Відповідно, інститути вищої освіти мають трансформувати свої підходи до викладання, зокрема шляхом впровадження активних методів навчання, симуляцій, кейсів, цифрових платформ, колаборативного навчання та методів blended learning. Ще одним важливим аспектом є розвиток цифрових компетентностей, які вже сьогодні є обов'язковою складовою практично кожної професії. За даними Світового економічного форуму, до 2027 року понад 80% працівників потребуватимуть суттєвого оновлення навичок через зміну технологічних вимог [5]. Це означає, що ключовою навичкою майбутнього стане здатність до швидкого перенавчання та гнучкої адаптації до нових умов праці. Тому вища освіта має не лише забезпечувати первинну професійну підготовку, але й створювати передумови для безперервного розвитку, включаючи систему мікрокваліфікацій, короткострокових сертифікатних програм та відкритих онлайн-курсів, які дозволяють оперативно оновлювати знання відповідно до вимог ринку.

Таким чином, рівень освіти та професійної кваліфікації трудових ресурсів слід розглядати не як ізольований соціальний індикатор, а як інтегральний чинник економічного розвитку. Від якості людського капіталу залежить інноваційна спроможність економіки, її здатність до технологічної модернізації,

продуктивність праці, рівень залучення до міжнародного поділу праці та загальна конкурентоспроможність країни на глобальному ринку. З цієї точки зору, інвестиції в освіту мають розглядатися не як витрати, а як стратегічно важливі вкладення в майбутнє економіки.

Висновки. Підвищення освітнього рівня та професійної кваліфікації робочої сили є ключовим чинником формування конкурентоспроможної національної економіки в умовах глобалізації, оскільки саме освічені, мобільні та технологічно підготовлені кадри забезпечують здатність держави адаптуватися до змін, впроваджувати інновації та ефективно реагувати на виклики цифрової трансформації та Індустрії 4.0. Отже, інвестування в систему вищої освіти, розвиток цифрових навичок і формування економічного механізму модернізації освітньої сфери мають розглядатися не як витрати, а як стратегічно важливі інвестиції в економічну безпеку, добробут населення та довгострокову конкурентну перевагу країни.

Список використаних джерел:

1. Акулюшина М., Зотова Л., Швець В. Фактори підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах невизначеності, *Економіка та суспільство*, 2024 № 60. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-73>.
2. Єжелій Ю. Засади функціонування креативної економіки в умовах глобалізації. *Матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Тенденції та перспективи розвитку економіки України в умовах сучасних викликів»*. (19-20 квітня 2023 р. м. Черкаси). Черкаси: ЧДБК, 2023. С. 197–200.
3. Зелінська Д. Індустрія 4.0 та її вплив на країни світу в контексті досягнення цілей сталого розвитку-2030. *Галицький економічний вісник*, Тернопіль. 2024. Том 91. № 6. С. 133–141.
4. Rindermann H. Relevance of education and intelligence at the national level for the economic welfare of people. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0160289607000207> (дата звернення: 02.04.2025 р.).
5. The Future of Jobs Report 2023. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2023/in-full/4-skills-outlook> (дата звернення: 02.04.2025 р.).